

L'estat de la joventut a Catalunya 2007

[03]

Sílvia Luque Delgado
Jordi Serrano Blanquer
Pròleg: Vicenç Navarro

Fundació
Francesc Ferrer i Guàrdia

Estat de la joventut a Catalunya - 2007

Institut d'Anàlisi Social i Polítiques Públiques

Silvia Luque Delgado

Jordi Serrano Blanquer

Fundació
Francesc Ferrer i Guàrdia

Col·lecció Polítiques de joventut n. 3
ISBN. 978-84-87064-62-3
DL. B-33168-2007
Col·laboració: Pablo García
Edició: Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia
Avinyó, 44 08002 Barcelona
www.laic.org
Impressió: Primera Impressió, Sabadell
Barcelona, 2007

Aquest llibre s'ha imprès amb materials que respecten el planeta Terra

Amb el suport de

Pròleg

Hi ha una percepció generalitzada als cercles responsables de la producció i la reproducció de la saviesa convencional del país que la lluita de classes ha estat substituïda per la lluita de generacions. Es diu que aquesta suposada lluita fa que els ancians, a través del seu poder electoral i la seva capacitat de mobilització, són els que consumeixen gran part dels recursos econòmics en els serveis públics (com la sanitat i els serveis socials) i les transferències públiques (com les pensions). S'argumenta que aquest consum de la despesa pública es fa a costa dels joves, les necessitats dels quals queden desateses per manca de recursos. La falsedat d'aquest plantejament queda ben documentada amb les dades accessibles a qualsevol estudiós dels Estats del Benestar europeus. En uns països, com els escandinaus on les classes populars i les dones tenen poder, hi ha Estats del Benestar ben desenvolupats, amb una despesa pública social alta, despesa invertida a resoldre tant les necessitats dels ancians com dels joves. I en d'altres, països on les classes benestants han estat les dominants, la despesa pública social per als ancians i els joves és baixa, tal com passa al nostre país. No hi ha país que tingui una despesa pública social en ancians alta (per damunt de la mitjana de la UE)

i en joves i infants baixa (per sota de la mitjana de l'EU). El problema no és, llavors, el de la lluita de grups generacionals, sinó el de lluita de classes en què la despesa pública social està determinada pel poder d'una classe envers les altres.

A Catalunya i a Espanya, l'Estat del Benestar està molt poc desenvolupat i hi ha la despesa pública social més baixa de la UE-15, cosa que repercuteix negativament en el benestar social i la qualitat de vida dels seus ciutadans i, molt especialment, dels joves (i dels ancians), tal com mostra extensament aquest informe de la Fundació Ferrer i Guàrdia, dirigit per Jordi Serrano. Aquest informe, documenta d'una manera accessible al públic en general, la pobresa de l'Estat del Benestar català (fruit d'un domini conservador en la vida política durant molts anys) en aquelles dimensions que afecten predominantment els joves, assenyala capítol per capítol amb claredat i amb la contundència que donen les dades, la realitat dels nostres joves. Aquestes dades haurien de colpejar la cultura mediàtica (encara avui abstreta en temes nacionalistes) i forçar les autoritats públiques a donar respostes a una situació intolerable. I l'informe no sols presenta aquesta realitat, sinó que fa propostes de com resoldre-la. Amb això, la Fundació Ferrer i Guàrdia enriqueix la seva ja llarga història de servei al país i a la joventut. És desitjable que els canvis polítics esperançadors que s'estan produint al país afavoreixin la visibilitat mediàtica i política d'aquest informe, i contribueixin a resoldre un dels problemes principals que té Catalunya.

Vicenç Navarro
Catedràtic de Polítiques Públiques UPF

1. Introducció

Amb la publicació d'aquest llibret iniciem un nou projecte. Cada any la Fundació Ferrer i Guàrdia elaborarà un informe sobre l'estat de la joventut a Catalunya. No pretenem ser exhaustius –els organismes oficials estan fent una molt bona tasca en aquesta direcció–, sinó que, tot i explicar les dades més significatives per tal de poder donar una visió global, volem desenvolupar en cada informe algun aspecte significatiu i/o menys tractat. En aquesta ocasió tractem dos aspectes. Per una banda, hem sentit a dir molt sovint que estudiar no serveix per a res, ni per a tenir una millor feina. Donem algunes idees i dades sobre el paper de l'estudi en les expectatives professionals. Per altra banda, també hem sentit a dir massa sovint que l'aspiració que tenen els joves és ser funcionaris; analitzarem doncs si efectivament hi ha molts o pocs joves treballant a l'Administració pública.

Vivim en una societat que no ha estat, fins ara, capaç de resoldre els problemes centrals de la joventut: precarietat laboral, habitatge i participació cívica i política. Aquests problemes són a la base del retard de l'emancipació dels joves. En comptes de buscar solucions, la societat ha culpabilitzat els mateixos joves d'aquests problemes: els joves no se'n van de casa perquè son uns còmodes, no tre-

ballen perquè no volen, no estudien perquè són uns frescos, s'emborratxen els caps de setmana, no tenen fills perquè són uns egoistes, etc., etc.

També es llança contínuament la cortina de fum que els poders públics, abans de preocupar-se dels joves, s'han de preocupar de la gent gran, entre altres raons perquè n'hi ha més. Aquesta afirmació encara avui no és correcta. En qualsevol cas amb dades del 2005, els joves són encara més nombrosos que la gent gran. La població entre 15 i 29 anys suposa el 20,4% del total de la població i la de 65 anys en endavant és del 16,5%¹.

Fa sis anys vam proposar la idea que les polítiques per als joves s'havien de fonamentar en dos pilars. En primer lloc, en una anàlisi marxista, és a dir, una anàlisi de classe social. I en segon lloc, en una anàlisi des de la laïcitat, és a dir sense prejudicis, amb la ment oberta. Aquestes polítiques, nosaltres, les vam anomenar per primera vegada a Catalunya i a Espanya: "Polítiques per a l'emancipació juvenil". A la Fundació Ferrer i Guàrdia estem contents que aquesta formulació hagi tingut èxit i avui aquestes polítiques formen part del nostre paisatge polític, tant a Catalunya com a Espanya. Fins a tal punt, que en el Pla Nacional de la Joventut se cita 35 vegades la paraula *emancipació* i que el Projecte d'estatut també s'hi refereix en aquests termes (article 40.4); a més és la primera vegada que s'esmenta en un text legal a l'Estat.

Per tant, ens mirem el debat actual des de la satisfacció de veure que a poc a poc, el sentit comú es va imposant.

1. Web de l'Institut d'Estadística Catalunya, www.idescat.net

Tenim la impressió que després d'una etapa marcada per una generació insensible als problemes dels joves, ara, amb un relleu generacional a tots els nivells, les coses estan canviant. Per fi les polítiques d'emancipació comencen a estar en el primer pla de les agendes polítiques i mediàtiques. Sembla que ja es pot tornar a fer política.

Fa temps que diem que els joves no participaven perquè se'ls foragitava de tot arreu: del mercat laboral, del parc d'habitatge, de les ciutats i del dia. Als joves només els queda el cap de setmana i la nit com a metàfora d'una llibertat que no tenen.

L'any 1999 dèiem: "Els joves de 18 a 35 anys enregistren un índex d'abstenció que arriba a ser el doble de l'índex dels adults de 36 a 55 anys."² Ens preguntàvem si aquests joves abstencionistes en fer-se grans acabarien votant o no. L'any 2007 podem respondre: s'han consolidat totes les tendències respecte a l'abstencionisme electoral³.

Taula 1. Abstencionistes per franges d'edat

Edat	abstencionistes
18 a 34 anys	46,5%
35 a 49 anys	29,0%
50 a 64 anys	14,0%
Més de 64 anys	9,9%

2. Jordi Serrano, David Sempere: *Joves i participació a Catalunya*. Generalitat de Catalunya. Barcelona 1999, pàg. 38

3 *Enquesta sobre participació política a Catalunya*. Idescat. Generalitat de Catalunya. 2007, p. 40.

Quasi la meitat dels abstencionistes són joves. Aquest és un tema del qual només es parla la nit electoral; pensem que hi ha moltes raons d'aquest fenomen, però, segurament, si s'augmentés l'Estat del Benestar i aquest arribés directament als joves –no a través de la família– es reduiria l'edat d'emancipació i la política esdevindria als seus ulls un potent instrument a favor seu i, per tant, seria lògic pensar que molts més acabarien votant. Cal llegir també aquestes dades a l'inrevés, és a dir, si els joves es desentenen de la política democràtica, el més lògic és que les prioritats d'aquestes girin envers la gent gran, per exemple.

Abans de les eleccions al Parlament de 2003, vam publicar un llibre amb les nostres propostes: *L'emancipació dels joves catalans. El camí que cal recórrer*⁴. Acabàvem dient que la despesa social pel PIB, que havia arribat al 24%, havia baixat fins al 20% a Espanya i al 17% a Catalunya amb les polítiques neoliberals del PP avalades per CiU. La mitjana europea l'any 2000 era del 27%. Cal arribar al 24% i a partir d'aquí hi trobarem les polítiques de joventut: habitatge i igualtat d'oportunitats en educació.

En línies generals ens sembla molt correcte la proposta que va fer la Secretaria General de Joventut en el Pla Nacional de Joventut de Catalunya; vol dir que estem en el camí de la millora, però la nostra funció avui i aquí és ser més agosarats, proposar noves línies d'anàlisi i noves fites.

La nostra proposta general és que, un cop negociat el nou sistema de finançament, cal augmentar els impostos a

4. <http://www.laic.org/cat/publicacions/publicacions/24.htm>

Catalunya i vestir un Estat del Benestar que arribi directament als joves i no a través dels pares. Els països que compten amb un Estat del Benestar desenvolupat, amb bons serveis públics, tenen una pressió fiscal més elevada. Es diu que els polítics governen amb enquestes i que, és clar, no poden augmentar els impostos. A les enquestes de la Generalitat any rere any, fan la mateixa pregunta i la gent respon amb percentatges del 73% que està d'acord a pagar més si es destina a educació, pensions i sanitat⁵.

Sobre la Llei de polítiques de joventut, nosaltres som crítics del que s'ha anomenat "noves formes de participació" o bé "democràcia participativa". Ens sembla que adjectivar la democràcia és com a mínim curiós i preocupant. La democràcia només pot existir si els ciutadans hi participen. Però, ens hauria agradat molt més que el Govern plantegés d'entrada un projecte de llei i d'aquesta manera podríem opinar amb més criteri. No veiem que calgui una llei. Nosaltres ens donaríem per satisfets si en els pressupostos hi hagués recursos destinats als elements clau de les polítiques de joventut: educació, ocupació, habitatge i participació.

5. *Estudi de la cultura política dels catalans*. Idescat. Generalitat de Catalunya, 2006, pàg. 20.

2. Reproducció social en l'àmbit acadèmic

Un dels tòpics més emprats és el que diu que estudiar no serveix de res. No sabem d'on surt aquesta afirmació, que com tantes altres ha fet fortuna, el cert és que no té ni cap ni peus, però hi ha una manera d'esbrinar-ho. Sens dubte, durant un breu període de temps, els joves poden tenir la sensació que estudiar no serveix de res, ja que aquells que abandonen el sistema educatiu i es posen a treballar tenen més ingressos que aquells que segueixen estudiant. Però el temps farà esvair amb crueltat aquesta sensació.

Anem a les dades. Un llicenciat universitari a Catalunya guanya, si és home, 39.077,23 euros anuals. Si té educació primària en guanya 19.340,22 i si no té estudis 15.696,45.

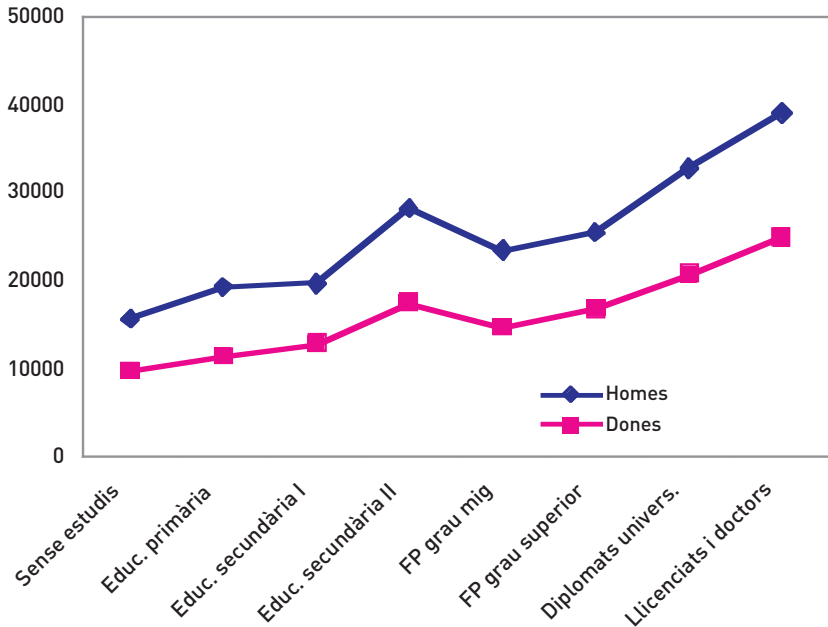
Una llicenciada universitària guanya 24.960,75 euros anuals; si té educació primària, 11.415,27 euros i, si no té estudis 9.779,74 euros.

Taula 2. Ingressos anuals segons nivell d'estudis (Catalunya)

Catalunya	Homes	Dones
Sense estudis	15.696,5	9.779,7
Educació primària	19.340,2	11.415,3
Educació secundària I	19.702,7	12.822,2
Educació secundària II	28.239,1	17.451,4
Formació professional de grau mig	23.473,7	14.726,1
Formació professional de grau superior	25.432,4	16.894,5
Diplomats universitaris o equivalent	32.828,9	20.758,0
Llicenciats, enginyers superiors i doctors	39.077,2	24.960,8

Font: INE. Encuesta de Estructura Salarial 2002

Gràfic 1. Ingressos segons nivell d'estudis (Catalunya)

Font: Id.

El nivell d'estudis és un factor clau per explicar qui accedeix a llocs de treball amb millors condicions econòmiques. Com veiem a la taula 2 i al gràfic 1, a mesura que augmenta el nivell d'estudis també ho fa el salari mitjà, amb grans diferències entre els que tenen estudis primaris i els llicenciats i doctors. D'aquest fet podem deduir que són també els grups amb un nivell d'estudis més elevat els qui accedeixen a feines amb millors condicions laborals i d'estabilitat.

Les diferències entre homes i dones reflecteixen una gran desigualtat en perjudici de les dones. Els homes guanyen, en qualsevol grup, segons el nivell d'estudis una mitjana del 37% més que les dones.

El sou mensual mitjà per a tota la població se situa en 1.727 euros. El sou dels joves és gairebé un 40% més baix. Una part del problema és inherent a la condició juvenil; és lògic que un jove cobri menys que una persona gran. Ara bé, hi hauria d'haver tanta diferència? No tenim una resposta plausible. La segona qüestió que ens suggereixen aquestes dades és que els sous estan molt per sota de les necessitats d'una vida autònoma. Als darrers mesos ha aparegut en els mitjans de comunicació el problema dels joves mil-leuristes. Nosaltresensem que és un fals problema. Sembla com si els responsables polítics i dels mitjans de comunicació s'haguessin adonat de cop que els seus fills universitaris cobren poc. Els rics tendeixen a pensar que tothom cobra com ells i es relacionen amb persones amb nivells d'ingressos molt elevats. Llavors s'adonen del baix sou que els ofereixen als seus fills i posen el crit al cel. La veritat és molt més crua; en primer lloc, els joves no universitaris encara cobren menys, però és que, a més, hi ha molta gent gran que cobra el sou

mínim interprofessional que és de 570 euros; de fet hi ha un pla del govern perquè algun dia arribi als 600 euros. Les polítiques neoliberals que s'apliquen des de fa molts anys han aconseguit multiplicar els beneficis empresarials i reduir el poder adquisitiu dels salaris de la ciutadania. Amb l'euro, tenim preus francesos i alemanys, i sous que són quasi la meitat dels d'aquests països. Per exemple, el sou mínim interprofessional a França és de 1.254 euros i la candidata socialista a la presidència de la República va plantejar augmentar-lo fins a 1.500 euros.

Al nostre entendre l'escola hauria de ser un potent agent de les polítiques d'igualtat d'oportunitats de la societat. Creiem que hi ha massa indicis que potser continua essent, en massa casos, un agent de reproducció de les desigualtats socials.

Segons els resultats d'un estudi fet per la Fundació Ferrer i Guàrdia⁶, el nivell acadèmic dels pares condiona de manera determinant els itineraris formatius que els fills es plantejaran dur a terme. La taula 3 recull les expectatives dels alumnes respecte al seu itinerari formatiu i laboral en relació amb els estudis dels seus pares. Veiem que un 67% dels alumnes amb pares amb estudis universitaris es plantegen cursar batxillerat, mentre que la proporció entre alumnes amb pares sense estudis és 30 punts percentuals menys.

6. Les dades són extretes de l'estudi "El rendiment escolar a l'ESO. Anàlisi dels itineraris formatius dels alumnes de 3r. d'ESO matriculats" d'una població del cinturó industrial.

Taula 3. Màxim nivell d'estudis de pare o mare i expectatives itinerari formatiu-laboral

ITINERARIS		Nivell estudis pares					Total
		Sense estudis (8,3%)	Estudis primaris (47,9%)	Estudis secundaris (20,5%)	Estudis univ. (10,9%)	No ho sap (12,2%)	
Estudiar	Batxillerat	36,0	55,9	59,7	66,7	35,1	53,5
	CFGM	8,0	11,7	9,7	15,2	8,1	11,2
	Altres	12,0	15,2	12,9	6,1	10,8	12,9
Treballar		28,0	6,9	8,1	3,0	27,0	10,9
No sap		16,0	9,7	9,7	6,1	16,2	10,6
NC		-	0,7	-	3,0	2,7	1
Total		100	100	100	100	100	100

Sobre el fracàs escolar a primària podem dir que segons les dades del curs 2003-2004, els infants que haurien acabat el cicle superior d'educació primària progressant adequadament serien el 80%⁷. Pel que fa a l'ensenyament secundari, les darreres dades de les quals disposem fan referència al curs 2004-2005. En finalitzar aquest curs el 24,1% del total de matriculats no havia superat l'ESO. En el curs 1998-1999 el percentatge d'alumnes matriculats a l'ensenyament públic que no va assolir l'ESO va ser del 43,8% i del 22% a l'ensenyament privat, i per al conjunt de centres, la proporció d'alumnes matriculats que no va

7. Les dades de primària fan referència al curs 2003-2004. Són extreptes de l'informe *Sistema d'indicadors d'educació de Catalunya*, 10. Aquest és un informe realitzat pel Consell Superior d'Avaluació del Sistema educatiu a Catalunya, 2006.

superar l'ESO va ser del 37,2%⁸. Si comparem les dades del curs 1998-1999 amb les del curs 2004-2005 veiem que han millorat considerablement. Malauradament, no podem dir res sobre si hi ha hagut modificacions en les desigualtats entre els resultats de centres públics i privats, però tot sembla indicar que aquesta proporció no deu haver canviat.

Per altra banda, hem de destacar les diferències de gènere en els resultats. Constatem una diferència de 7 punts en els resultats de nois i noies, cosa que suposa un decalatge important.

Taula 4. Percentatge de no assolits curs 2003-2004

	Noies	Nois	Total
Matriculats	20,5	27,7	24,1
Avaluats	17,9	24,1	21,0

Segons dades del MEC, els joves de 18 a 24 anys que van abandonar els estudis l'any 2005 són el 34% a Catalunya, el 30% al conjunt d'Espanya, mentre que al País Basc només el 13%, 21 punts percentuals de diferència! L'any

8. Tanmateix, aquestes no van ser les dades controvertides (recordem que quan es van fer públiques es va generar un gran rebombori per la gran diferència entre els resultats que presentaven els centres públics i els privats). En aquell moment, la dada de la discòrdia era el 38% d'alumnes avaluats que no assolien l'ESO a l'ensenyament públic i el 21%, a la privada. La diferència en els resultats ve donada perquè en el text hem recollit el percentatge d'alumnes que no van assolir satisfactòriament l'ESO respecte al total d'alumnes matriculats a l'inici del curs, mentre que les dades oficials presentades per la Generalitat de Catalunya feien referència exclusivament als alumnes que havent arribat a final de curs, havien estat avaluats, cosa que exclouia del còmput els alumnes que abandonaven la seva formació al llarg del curs. Com podem apreciar, a l'ensenyament públic aquesta elecció implicava en el curs 1998-1999 la gens menyspreable diferència del 5% entre un còmput i l'altre.

2005 el percentatge de joves de 18 a 24 anys que ha completat almenys la segona etapa de l'ESO era del 60% a Catalunya, una mica menys que a Espanya (61%) i del 80% al País Basc. Altra vegada, 20 punts de diferència.

Pel que fa a la taxa bruta de població que accedeix al batxillerat, la mitjana espanyola és del 51%; la catalana, del 63%, i al País Basc, del 76%, 13 punts més que Catalunya. Alguna cosa es deu fer malament aquí i alguna cosa es deu fer bé allà?

D'una llista de 29 països europeus, el país que compta amb més joves que no arriben a tenir l'ESO és Espanya i només Malta i Portugal se situen per sobre. D'una llista de 25 països de la UE, Espanya és el tercer país que menys gasta en educació en relació amb el PIB, només superat per Luxemburg i Grècia. Es pot fer tota mena d'elucubracions sobre el que funciona malament en l'educació, però dedicar-hi diners és el més important. S'ha parlat molt sobre l'informe Pisa, en què Finlàndia ocupava la primera posició. L'any 2003, aquest país va destinar el 6,1% del PIB a educació, mentre que a Espanya i a Catalunya, el 4,7% del PIB. Potser un dels elements més significatius del sistema català d'ensenyament a Catalunya és el nombre d'alumnes per aula; es va establir un màxim de 25 alumnes, que al cap i a la fi no s'ha interpretat com un límit sinó com una mitjana. Caldria replantejar-se aquestes ràtios.

Així, plantegem refer el mapa escolar, de tal forma que en 15 anys es pugui garantir una educació pública, laica i de qualitat per a tots els ciutadans. El sistema de l'educació

concertada va ser una solució d'urgència que els 30 anys de democràcia encara no han afrontat. En aquest sentit, creiem molt lloables els esforços que fa el Departament d'Educació per multiplicar els recursos per a la construcció d'escoles i de consolidació de plantilles, però creiem que els reptes haurien de ser molt més ambiciosos. A més, caldria reduir considerablement les ràtios professor/alumne si es volen solucionar els problemes de rendiment escolar.

Sabem que l'any 1975 a la universitat hi havia un 4% d'alumnes provinents de les classes treballadores; el 1991 era del 10%¹⁰. Ens sembla que aquest és un altre tema que requeriria un estudi més detallat. Anem endavant en les polítiques d'igualtat d'oportunitats? O anem enrere? En qualsevol cas, a l'horitzó hi ha unes expectatives poc optimistes. L'aplicació de les polítiques acordades a Bolonya, amb l'establiment d'un sistema universitari anglosaxó, pot portar molta cua. És sorprenent que una qüestió tan important hagi generat tan poc debat a Catalunya. El que sí que comportarà és que el tercer cicle –procés que es produeix des de fa temps– es convertirà en una nova frontera de selectivitat. Aquesta frontera selectiva pot fer que tinguem una universitat mediocre si no hi poden accedir els millors i, per tant, el procés ha d'anar acompanyat d'una política contundent de beques públiques.

10. Vicenç Navarro: *Bienestar insuficiente, democracia incompleta*. Anagrama. Barcelona 2002 pàg.. 101

3. Ocupació, qualitat i nous reptes

3.1 Atur i contractació juvenil

En els darrers anys s'ha registrat un descens de les taxes d'atur juvenil. Tanmateix, fa temps que apuntem que aquestes dades poden ser interpretades de manera menys positiva del que semblaria d'entrada. Ara us proporcionem unes dades que poden sobtar: en el primer trimestre del 1993 la taxa d'atur dels menors de 25 anys era del 33,5% amb 316.300 ocupats en aquestes franges d'edat; en el primer trimestre del 2004, la taxa d'atur s'havia reduït més de 20 punts percentuals i se situava en el 10,2%. De manera intuïtiva podríem pensar que aquest fer hauria de ser el resultat d'un augment de persones ocupades, però malauradament el nombre de joves menors de 25 anys ocupats en el primer trimestre del 2004 era de 316.000, xifra inferior a la que es donava en el primer trimestre del 1993 amb una taxa d'atur 20 punts superior¹¹.

Pel que fa al nombre de joves menors de 25 anys, segons dades del cens, el 1991 hi havia 2.075.584, mentre que el 2001 hi havia 1.696.161 joves, un 18,3% menys. Aquí rau el

11. Web de l'Observatori del Treball. Departament de Treball i Indústria de la Generalitat de Catalunya.

problema, s'ha reduït el nombre de joves, no ha augmentat l'ocupació!

Nosaltres estem en contra de les polítiques de “flexibilització” del mercat laboral, eufemisme que vol dir *precarització* del treball; ara bé amb aquestes dades podem afirmar sense por d'equivocar-nos que, a més, la reducció de l'atur no és el producte benèfic d'aquestes polítiques, sinó d'un fet més simple: ara hi ha menys joves.

La temporalitat en el treball caracteritza les feines que desenvolupen els joves. Tal com mostra la taula, del total d'ocupats menors de 25 anys, més del 60% treballen en condicions de temporalitat. Comparativament respecte a les dades de la resta de població ocupada, les diferències ressalten encara més, ja que la temporalitat és una característica principal de les feines dels joves. Per damunt dels 24 anys, el 20% treballa amb contractes temporals, quasi tres vegades menys que els joves de fins a 24 anys.

Taula 5. Temporalitat per franges d'edat

	Total ocupats	Amb contracte temporal	% Contracte temporal
De 16 a 24 anys	329.500	201.200	61,1
De 25 anys i més	2.422.700	510.900	21,1

Font: Idescat. EPA. III trimestre 2005

Els neoliberals afirmen que els joves s'estimen més treballar amb contractes temporals, però les dades contradueixen aquesta afirmació. Un 71,5% dels joves menors de 25 anys que treballen en condicions de temporalitat desitjaria no fer-ho en aquestes condicions.

Taula 6. Temporalitat per franges d'edat i preferència

	Amb contracte temporal	Amb contracte temporal no desitjat	% no desitjat
De 16 a 24 anys	201.200	143.800	71,5
De 25 anys i més	510.900	374.800	73,4

Font: Idescat. EPA. III trimestre 2005

La proporció de contractes temporals fets durant el 2004 per als menors de 25 anys és de prop del 91%. En termes relatius, el percentatge de contractes indefinits fets el 2004 és inferior a la proporció de contractes indefinits fets entre el 1999 i el 2004. És a dir, que la proporció de contractes temporals realitzats ha mantingut una tendència creixent des del 1999, lleugerament aturada el 2005, però, que continua per damunt del 90%.

Taula 7. Tipologia de contractes a menors de 25 anys

	Indefinit	Temporal
1998	7,9	92,1
1999	9,8	90,2
2000	9,7	90,3
2001	10,4	89,6
2002	10,4	89,6
2003	9,8	90,2
2004	9,1	90,9
2005	9,9	90,1

Font: Observatori de Treball del Departament de Treball i Indústria. Generalitat de Catalunya

3.2 Els joves i la funció pública

Un dels temes menys estudiats és el paper dels joves en la funció pública. Som conscients que aquest no és el problema més greu, però segurament sí que és el menys conegut. Ara veurem algunes dades.

Hem constatat que els joves entre 18 i 30 anys suposen el 10,4% del personal a les Administracions públiques. La franja d'edat amb un percentatge més elevat és el grup de persones entre 31 i 45 anys, un 47%.

Taula 8. Personal al servei de les Administracions públiques de Catalunya per franges d'edat

Edat	Generalitat	Ajuntaments	Universitats	Ens parlamentaris	Total Adm. Pública
18-30	11	9,4	9,3	15,3	10,4
31-45	47,8	45,8	49,4	53,6	47,3
46-60	38,1	39	35,4	26,9	38,2
61-64	2,7	5,3	4	3,3	3,6
65 o més	0,4	0,5	1,9	0,9	0,5
Total	100	100	100	100	100

Font: *Llibre blanc de la Funció Pública Catalana 2005*. Departament de Governació i Administracions Públiques

Taula 9. Relació entre personal al servei de les Administracions públiques i total de població per franges d'edat

	Total personal a l'administració pública	Total població Padró 2004	Personal administració pública respecte total de població (%)
18-30	24848	1355431	1,8
31-45	113378	1660940	6,8
46-60	91503	1260436	7,3
61-64	8719	239439	3,6
65 o més	1311	1152493	0,1
	239760	5668739	4,2

Font: *Llibre blanc de la Funció Pública Catalana 2005*. Departament de Governació i Administracions Públiques

La gent gran, en l'intent de culpabilitzar els joves dels mals del país, els acusa a més que només aspiren a ser funcionaris. El cert és que les persones amb més tirada en el funcionariat és la gent de 46 a 60 anys. Els segueixen els de 31 a 45 anys. De fet, els joves hi són infrarepresentats, només un 1,8% de joves, mentre que de 46 a 60 anys hi ha un 7,3% i de 31 a 45 anys, un 6,8%. Si la proporció de joves fos similar a la franja d'edat immediatament superior voldria dir que, en comptes de 24.000 treballadors públics joves, n'hi hauria 98.000.

En resum, mentre que la gent gran critica els joves de manca d'ambició, la realitat és que qui critica és qui té una proporció més gran de funcionaris. Com en tants d'altres temes, és una generació que té molta barra i menysprea als joves.

Si ens fixem en les condicions dels contractes del personal contractat a les Administracions públiques, tal com denuncia el Defensor del Pueblo¹², observem que la precarietat laboral a l'Administració autonòmica és del 16%; a l'Administració local del 32%; a la sanitat, del 20%, i a l'ensenyament no universitari, del 18%. Això representa el 20% en el conjunt de l'Administració pública. Així, si l'Administració pública vol actuar decididament a favor del treball de qualitat potser el primer que caldria és que doni exemple. Ha ha moltes mesures per equilibrar la proporció de joves en el conjunt global de la funció pública i per eliminar-ne quasi totalment la precarietat.

3.3 Joves i sinistralitat

La sinistralitat ha augmentat en els últims anys, especialment pel que fa als accidents lleus i els mortals. L'any 2006 hi va haver 97.861 accidents, cosa que significa un increment del 7,8% respecte al mateix període de l'any anterior. Aquesta sinistralitat es dona sobretot en el sector serveis, que concentra el 45% de la sinistralitat, un sector on treballa una gran part dels joves.

La sinistralitat en els joves suposa una gran part de la sinistralitat total. Els joves de 16 a 29 anys concentren més d'un terç dels accidents laborals amb baixa. Aquesta és

12. *Informe monográfico del Defensor del Pueblo sobre la precariedad en el empleo público*. Gabinete técnico federal FSP-UGT, noviembre de 2003.

una dada especialment preocupant, ja que les persones compreses en una franja de 13 anys de diferència concen-tren el 37% de l'accidentalitat. Si dividíssim la proporció d'accidents pel nombre d'anys que comprèn cada franja (el 37% entre 13 anys), obtindríem que entre els 16 i els 29 anys es produirien el 2,8% d'accidents per a cadascun dels anys de la franja. Si féssim el mateix càlcul entre els 30 i els 65 anys (el 63% dels accidents entre 35 anys que comprenen la franja) es produiria un 0,9% dels accidents per cada any de la franja.

Taula 10. Sinistralitat període gener-juliol 2005-2006

	Any 2005	Any 2006	% Variació
Accidents Lleus	64	90	40,6%
Accidents Greus	899	709	-21,13%
Accidents Mortals	89782	97062	8,11%
Total	90745	97861	7,8%

Font: Butlletí estadístic UGT

Taula 11. Accidents laborals amb baixa

	Lleus	Greus	Mortals	Total
De 16 a 29	36,9	29,0	20,1	36,8
30 i més	63,0	70,7	79,9	63,1
No s'indica	0,2	0,3		0,2
Total	100	100	100	100

Font: Informe "Joves i mercat laboral a Catalunya, 2005". CCOO

4. Habitatge

Actualment, al conjunt de Catalunya, el preu mitjà de compra d'un habitatge és de 227.830 euros¹³ i el preu mitjà de lloguer se situa en 502¹⁴ euros. Actualment una persona jove sola hauria de destinar el 71,8%¹⁵ del seu salari per adquirir un habitatge.

Si ens fixem en els preus de la província de Barcelona, on es concentra la majoria de la població, els resultats encara són més preocupants. L'esforç d'un jove per comprar un habitatge a la província de Barcelona suposa el 82%¹⁶ dels seus ingressos, i si opta pel lloguer es trobarà amb una mitjana de 779 euros¹⁷.

Tenim la impressió que en aquest tema és on es nota més el relleu generacional i el Govern d'esquerres. Per fi el govern ha iniciat polítiques que tendeixen a afrontar un dels problemes més greus dels joves. En el Pacte del

13. Consejo de la Juventud de España. OBJOVI, 3r. trimestre 2006. www.cje.org.

14. Íd. OBJOVI, Anuari 2005.

15. Íd. OBJOVI, 3r. trimestre 2006.

16. Íd.

17. Web de l'Ajuntament de Barcelona. www.bcn.net

Tinell es deia que es farien 42.000 habitatges en quatre anys, en l'actual mandat se n'han promès 50.000. Això significa més del doble del que es feia temps enrere. Sembla ser que l'objectiu s'aconseguirà. Hi estarem atents. Sabem però que en aquest tipus de polítiques i pels interessos creats és fàcil que una política realment favorable als joves rebi dures crítiques dels poders econòmics dominants, als qui no interessen gens ni mica els problemes dels joves, sinó el seu compte de resultats.

Igual que en d'altres temes, estem assistint a la “descoberta” de la Catalunya real. Aviat sabrem quants joves demanden pis a la Generalitat de Catalunya. El futur registre únic de sol·licitants ens pot posar de cop davant del mirall.

En el període del mandat dels dos governs d'esquerres es podria donar sortida cap a l'emancipació, pel que fa a l'habitatge a prop de 200.000 joves. Un bon objectiu. No voldríem però abandonar una idea estratègica: arribar a tenir un 10% del parc d'habitatge de lloguer social. Per arribar aquí –a França és el 17%; a Anglaterra, el 21%– caldria assolir a 15-20 anys vista que dels 2.332.000 d'habitatges catalans 233.200 fossin de lloguer social.

5. Per un Pla per l'Associacionisme Juvenil

L'any 1998, per a la realització de l'estudi "Joves i Participació a Catalunya" vam intentar comptar el nombre de joves associats en entitats no esportives, que eren un 21%, és a dir a l'entorn de 300.000 joves. Els estudis que, any rere any, van apareixent confirmen les dades. En aquell estudi fèiem una anàlisi de les raons de la situació dels joves pel que fa a la participació. No creiem que aquestes dades hagin canviat significativament. Després vam intentar proposar solucions en el document "186 propostes per a la promoció de l'associacionisme juvenil de Catalunya", encarregat pel CNJC. Potser la conclusió més important és que si no es canvien les regles de joc, és impossible fer créixer la participació.

Hi havia 186 propostes, però en destacarem una: sense locals i equipaments per a les entitats no es pot fer altra cosa que mantenir el que tenim i en unes condicions de precarietat absoluta. En l'estudi que acabem de fer amb la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona sobre la qüestió¹⁸, podem avançar que hi ha una clara relació entre el nombre d'associats i la quantitat i la qualitat de l'oferta

18. *Els locals de les entitats juvenils i els equipaments municipals per a joves a la ciutat de Barcelona. Informe de resultats.* Fundació Ferrer i Guàrdia, Barcelona, 2007.

associativa. És a dir, després de 30 anys de democràcia i ajuntaments democràtics, la fotografia que ens surt pel que fa als locals de les entitats juvenils és la mateixa, o similar, que hauríem fet l'any 1979. Un percentatge molt important (prop del 40%) dels espais per a joves els continua cedint l'Església catòlica, mentre que l'associacionisme laic i d'esquerres té enormes dificultats per tirar endavant les seves activitats.

Tornem a reclamar un estudi en el qual l'univers a estudiar siguin els joves associats, per saber-ne la formació, els antecedents, etc. Hi ha poca informació sobre la qüestió i massa teories. I, en segon lloc, i més important, calen polítiques de suport a la patrimonialització de les entitats. S'hi han de destinar molts recursos. Per aquesta raó, plantejem la necessitat de vendre el patrimoni dels albergs –recol·locant els treballadors en altres departaments de la Generalitat amb un acord amb els sindicats. Els diners alliberats podrien anar a un fons per a la patrimonialització associativa en un potent "Pla de Locals per a les Associacions". És un deute pendent de la democràcia amb les associacions juvenils. En el marc d'aquest gran acord, creiem que es podrien plantejar programes d'augment dels joves associats entorn del 25% en 8 anys. Algun alberg es podria convertir en centre de trobades internacionals.

Un altre dels reptes de la societat catalana és com integrem les noves immigracions. Sabem que potser el factor més decisiu és la socialització dins l'escola i l'esplai o l'escoltisme. En molts casos, aquests darrers són encara més decisius. En aquest sentit l'associacionisme educatiu podria forjar un programa d'integració d'infants de les noves immigracions (entorn de 10.000) en 8 anys. Per

aconseguir-ho caldria plantejar un gran debat nacional sobre els compromisos que cal adquirir i els recursos necessaris per portar-los a bon port.

Començàvem dient que les polítiques de joventut “reals” es podien fer a partir del 24% de la despesa social sobre el PIB. La millora de l'Estat del Benestar és una qüestió que interessa a la majoria del poble de Catalunya de totes les condicions socials (classes mitjanes i classe treballadora –a excepció potser, de les classes altes–), i de totes les franges d'edat. És molt probable que en aquest camí hi hagi diferents interessos que a voltes es volen plantejar com a enfrontats, com ara joves i gent gran, per exemple.

L'expansió de l'Estat del Benestar és un objectiu comú de joves i grans, no hi ha conflicte, hi ha interès mutu. Al nostre entendre, ara hi ha una gran possibilitat de resoldre els problemes de la gent gran i de les persones dependents, alhora que es creen desenes de milers de llocs de treball per a la gent jove.

Òbviament, no tenim encara temps per fer una valoració de l'Entesa Nacional pel Progrés, però nosaltres ho farem en funció de si s'aborda amb claredat la “despesa social en joventut” que respongui als reptes que tenen els joves. L'Observatori Català de la Joventut i la crítica de la societat civil en poden ser un bon jutge. Mentrestant creiem que la societat civil hauria de tornar a plantejar nous reptes col·lectius.

edicions · col·lecció Polítiques de joventut

L'estat de la joventut a Catalunya 2007

Amb aquest informe la Fundació Ferrer i Guàrdia vol contribuir al debat sobre alguns aspectes de l'anàlisi de la joventut a Catalunya, suggerint nous punts de vista i plantejant noves línies d'investigació, en especial en els camps de l'educació i el treball.